บทที่ 5
สรุปผล และอภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนหมู่บ้านป่าไม้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 4 ขั้นตอน คือ การสร้างหลักสูตร การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้ การทดลองใช้หลักสูตร และการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ได้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียน หลักสูตรมีองค์ประกอบที่สำคัญครบถ้วนและมีความเหมาะสม คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหาและอัตราเวลาเรียน แนวการจัดการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล

จากการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นของผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยใช้เทคนิคปุยซองค์ (P.M.) ซึ่งประเมินใน 3 ด้าน คือ ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล ปรากฏว่า ได้หลักสูตรที่มีค่า P.M. เท่ากับ 11.39 ซึ่งแปลความหมายตามเกณฑ์การประเมินได้ว่า หลักสูตรมีคุณภาพสูงหรือดีมาก และผลจากการแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ว่า หลักสูตรท้องถิ่นที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบครบถ้วนตามแนวทางการพัฒนาหลักสูตร จุดมุ่งหมายและการวัดผลประเมินผลมีความชัดเจน โครงสร้างเนื้อหาและอัตราเวลาเรียนมีความเหมาะสม แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ซึ่งสามารถนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ควรเพิ่มเติมหลักการของหลักสูตรให้ชัดเจน และในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเพื่อให้ได้รับประสบการณ์ตรงมากกว่านี้

2. ผลจากการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหมู่บ้านป่าไม้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จำนวน 36 คน พบว่า

2.1 คะแนนเฉลี่ยผลการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าหลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราชมากขึ้น จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

2.2 คะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อหลักสูตรท้องถิ่นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าหลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น นักเรียนมีเจตคติต่อหลักสูตรท้องถิ่นสูงขึ้น

อภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลจากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้หลักสูตรที่มีองค์ประกอบครบถ้วน หลักสูตรมีคุณภาพสูงหรือดีมาก มีความถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพของชุมชนและความต้องการของผู้เรียน ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรอย่างมีระบบและเป็นขั้นตอน 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างหลักสูตร โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และสำรวจความต้องการของชุมชน โดยการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และใช้แบบสำรวจความต้องการของชุมชนกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนักเรียน ซึ่งการสำรวจในครั้งนี้มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช จากนั้นนำผลการสำรวจมาคัดเลือกเนื้อหาสาระมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โดยคำนึงถึงความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพชุมชน และความต้องการของผู้เรียน ซึ่งในขั้นตอนนี้ทำให้ได้ข้อมูลสำหรับนำมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อตอบสนอง

ความต้องการของชุมชนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทาบา (Taba, 1992, อ้างถึงใน รุจิร์ ภู่สาระ, 2545, หน้า 60-65) ที่กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรควรเริ่มจากการรวบรวมข้อมูลของชุมชนและโรงเรียน ซึ่งอาจเป็นทั้งความต้องการที่มีอยู่เดิมผสมผสานเข้ากับความต้องการใหม่แล้วสรุปเป็นความเห็นเดียวกับความต้องการของท้องถิ่น และสงัด อุทรานันท์ (2532, หน้า 38) ได้กล่าวว่าการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและเป็นขั้นตอนแรกของการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหา ความต้องการของสังคมและผู้เรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของอุดม เชยกีวงศ์ (2545, หน้า 33-37) ที่กล่าวว่า การสำรวจสภาพปัญหาชุมชนเป็นการศึกษาข้อมูลความเป็นอยู่ของชุมชนและผู้เรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอย่างแท้จริง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของกิตติพงษ์ ศิริสูตร (2538, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ในโรงเรียนที่ร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าครูส่วนใหญ่มีการศึกษาและนำภูมิปัญญาชาวบ้านในเรื่องวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1.2 การกำหนดจุดประสงค์เฉพาะ ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นแนวทางในการกำหนดจุดประสงค์เฉพาะ ได้จุดประสงค์จำนวน 8 ข้อ โดยครอบคลุมพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ได้แก่ จุดประสงค์ข้อที่ 1) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช 3) วิเคราะห์ผลงานการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช 6) บอกข้อคิดที่ได้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช 7) สรุปความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านทักษะ ได้แก่ จุดประสงค์ข้อที่ 2) รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช 5) รู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน 8) ร่วมกันอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราชให้คงอยู่สืบไป และด้านเจตคติ ได้แก่ จุดประสงค์ข้อที่ 4) เห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542, หน้า 83-84) ที่กล่าวว่า การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้จะต้องให้ครอบคลุมพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ พุทธิพิสัย คือจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เน้นความสามารถทางสมอง หรือความรอบรู้ในเนื้อหาวิชาหรือในทฤษฎี ทักษะพิสัย คือจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติที่ต้องลงมือทำ และจิตพิสัย คือจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เน้นคุณธรรม หรือเจตคติ หรือความรู้สึกในจิตใจ และสอดคล้องกับแนวคิดของ

บูรชัย ศิริมหาสาคร (2545, หน้า 37-38) กล่าวว่า การเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ดี ต้องเขียนให้ครอบคลุมทั้ง 3 พิสัย คือ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย

1.3 การจัดเนื้อหา ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำผลจากการสำรวจความต้องการของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมาจัดเนื้อหา โดยสอดคล้องกับสิ่งที่ชุมชนต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และเหมาะสมกับผู้เรียน จำนวน 10 เรื่อง ได้แก่ การบูชาพระธาตุ การไหว้เจ้าที่ ประเพณีวันสารทเดือนสิบ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ภาษาถิ่นใต้ นิทานพื้นบ้าน มโนราห์ การเล่นของเด็ก การทำมีดกรุงหยัน และการติดตายาง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำลี รักสุทธี (2544, หน้า 34) กล่าวว่า เนื้อหาสาระเป็นสิ่งที่ต้องกำหนดให้นักเรียนได้เรียนรู้สภาพความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ สังคม กลุ่มชนของตนเองและท้องถิ่น ที่สำคัญคือต้องมีส่วนส่งเสริมให้คนรักถิ่นฐาน ภูมิใจในภูมิปัญญาของตนเอง

1.4 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในขั้นนี้ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นทักษะกระบวนการกลุ่ม การทำงานร่วมกัน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ให้มากที่สุด ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การศึกษาค้นคว้า การนำเสนอผลงาน การลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การเรียนรู้จากวิทยากรและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เช่น ในเรื่องการทำมีดกรุงหยัน นักเรียนได้ไปสัมภาษณ์ขั้นตอนการทำจากวิทยากรในท้องถิ่น เรื่องการเล่นของเด็ก นักเรียนได้ประดิษฐ์ของเล่นขึ้นเอง เรื่องการติดตายาง นักเรียนได้สังเกต เรียนรู้จากวิทยากรในท้องถิ่นและได้ฝึกปฏิบัติเองด้วย เรื่องภาษาถิ่นใต้ นักเรียนได้ไปสัมภาษณ์ ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมคำที่เป็นภาษาถิ่นใต้ เป็นต้น โดยในการทำกิจกรรมแต่ละเรื่องนักเรียนได้ร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่ม มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน และมีการนำเสนอผลงานของกลุ่มด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของประวิทย์ บึงสว่าง (2543, หน้า 79) ที่กล่าวว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้จะต้องให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ได้คิดเอง ปฏิบัติเองและมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล หรือแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย จนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้ และสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จะต้องเกี่ยวกับส่วนต่าง ๆ รอบตัว ทั้งทางด้านวัตถุ และบุคคลที่จะมาช่วยเสริมให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี และมีความเชื่อมโยงกับชีวิตจริง โดยครูต้องปรับใช้ทรัพยากร 4 อย่าง ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสอน คือ การใช้เวลา การใช้สถานที่ การใช้สื่ออุปกรณ์การสอน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (สำนักงานประสานงานโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ, 2540 อ้างถึงใน สำลี รักสุทธี, 2544, หน้า 8-9) นอกจากนี้ สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ (2543, หน้า 8) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรให้สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตเหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยให้

ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีโอกาสได้ลงมือปฏิบัติจริงในทุกขั้นตอนของกิจกรรมจนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

1.5 การประเมินผล ผู้วิจัยใช้วิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงาน แบบทดสอบ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บูรชัย ศิริมหาสาคร (2545, หน้า 107-108) ที่กล่าวว่า ถ้าครูเปลี่ยนวิธีการสอนเป็นแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแล้ว ต้องเปลี่ยนวิธีการประเมินผลเป็นแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางด้วย เรียกว่า "การประเมินตามสภาพจริง" (Authentic Assessment) โดยใช้วิธีการประเมินในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย คือ การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงานของนักเรียน การรายงานผลการทำกิจกรรมของนักเรียน การประเมินโดยใช้แฟ้มผลงานนักเรียน (Portfolio Assessment) และเอกรินทร์ สี่มหาศาล (2546, หน้า 221-222) กล่าวว่า การวัดผลประเมินผลต้องใช้เครื่องมือหลากหลายในการวัด เช่น การใช้แบบสังเกตพฤติกรรม แบบวัดคุณลักษณะ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบตรวจผลงาน และแบบทดสอบ เป็นต้น และต้องเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้วัดผลและประเมินผลหลายแหล่ง เช่น จากผู้สอน จากเพื่อนในชั้นเรียน จากเพื่อนร่วมกลุ่มทำงาน จากผู้ปกครอง และจากการสะท้อนผลของตัวผู้เรียนเอง เป็นต้น

ขั้นที่ 2 การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้ ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร โดยใช้เทคนิคการประเมินหลักสูตรแบบปุยซองค์ (P.M.) ประเมิน 3 ด้าน คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล ได้ค่า (P.M.) เท่ากับ 11.39 ซึ่งแปลความหมายตามเกณฑ์การประเมินได้ว่า หลักสูตรมีคุณภาพสูงหรือดีมาก โดยในขั้นตอนนี้ทำให้ทราบถึงจุดบกพร่องของหลักสูตร และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้หลักสูตรมีความถูกต้องและเหมาะสมก่อนนำไปทดลองใช้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสงัด อุทรานันท์ (2532, หน้า 246-247) และธำรง บัวศรี (2542, หน้า 296-297) ที่กล่าวว่า การประเมินผลเบื้องต้นของหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้ เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ เพราะเป็นการทบทวนตรวจสอบหลักสูตรที่จัดทำขึ้นว่ามีสิ่งใดที่บกพร่อง และสมควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ทั้ง 10 แผน และให้วิทยากรในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ด้วย โดยผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตการณ์และบันทึกผลการสอน ทำให้ทราบถึงข้อดีและข้อบกพร่องของหลักสูตรเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ ที่กล่าวว่า "การนำหลักสูตรไปทดลองใช้เป็นการตรวจสอบหลักสูตรว่า สามารถนำไปใช้ได้ดีกับสถานการณ์จริงเพียงใด" (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539)

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เพื่อให้มีความเหมาะสมและทำให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยการปรับกิจกรรมในสาระการเรียนรู้ เรื่องการไหว้เจ้าที่ และเรื่องการติดตายาง โดยให้วิทยากรในท้องถิ่นมาสาธิตให้ดู และให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงด้วย ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ตรงเพิ่มมากขึ้น

2. ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช ของนักเรียนทุกคนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้เนื่องมาจากหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียน การจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมมีความหลากหลาย เช่น การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนจัดกลุ่มเพื่อเรียนรู้ร่วมกัน มีการมอบหมายงานให้รับผิดชอบช่วยกันศึกษาค้นคว้า จัดทำผลงานและสรุปการเรียนรู้ร่วมกัน ผลของการเรียนรู้แบบร่วมมือนี้ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น อันเนื่องมาจากผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการวิเคราะห์ผลการทำงานเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อีกทั้งผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้ในสิ่งที่ใกล้ตัวและเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราชมากขึ้น จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ของจอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson & Johnson, 1994, pp. 1.3-1.4 อ้างถึงใน ทิศนา แขมมณี, 2545, หน้า 101) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือกันนั้นช่วยทำให้ผู้เรียนมีความพยายามที่จะเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมาย เป็นผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น และการเรียนรู้มีความคงทนมากขึ้น

3. ผลการศึกษาเจตคติของผู้เรียนต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยเป็นการสอบถามความคิดเห็นหรือความรู้สึกของผู้เรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้เรียนมีเจตคติต่อหลักสูตรท้องถิ่นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แสดงว่า หลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น นักเรียนมีเจตคติต่อหลักสูตรท้องถิ่นสูงขึ้น จึงกล่าวได้ว่า หลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและเหมะสมกับผู้เรียน ทั้งในด้านเนื้อหาสาระและกิจกรรม เช่น ในเรื่องภาษาถิ่นใต้ นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน เรื่องประเพณีวันสารทเดือนสิบ เป็นประเพณีที่สำคัญและปฏิบัติสืบทอดกันมาทุกปี เป็นต้น อีกทั้งยังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้แก่ การจัดกิจกรรมแบบ 4 MAT และ

การใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากวิทยากรและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เช่น เรื่อง การเล่นของเด็ก การติดตายาง ซึ่งผู้เรียนได้สัมผัสกับสภาพท้องถิ่นของตนเองมากยิ่งขึ้น จึงทำให้ผู้เรียนมีความสนุกสนาน สนใจในการเรียน มีความรัก และความภาคภูมิใจต่อท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาจิตพิสัยของบลูม (Bloom, 1956 อ้างถึงใน ทิศนา แขมมณี, 2545, หน้า 235) ที่กล่าวว่าพัฒนาการด้านเจตคติหรือความรู้สึกนั้น เป็นผลมาจากการที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับค่านิยมนั้น และสอดคล้องกับแนวคิดของชอร์ และไรท์ (Shaw & Wright, 1967 อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2542, หน้า 57-58) ที่กล่าวว่า เจตคติเกิดจากการเรียนรู้มากกว่ามีมาเองแต่กำเนิด เจตคติเกิดจากการเรียนรู้สิ่งที่ปฏิสัมพันธ์รอบตัวเรา ซึ่งเป็นเป้าเจตคติทั้งหลาย ถ้าเรียนรู้ว่าสิ่งนั้นมีคุณค่าก็จะเกิดเจตคติทางดี ถ้าเรียนรู้ว่าสิ่งนั้นไม่มีคุณค่าก็จะเกิดเจตคติไม่ดี

จากผลการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่ามีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของสาลินี อุดมผล (2542, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่อง การเจียระไนนิล ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการเจียระไนนิล และมีเจคติที่ดีต่อการเจียระไนนิล สอดคล้องกับผลการวิจัยของยุพิน บุญญานาม (2544, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง จังหวัดระยอง กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรท้องถิ่นมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนได้ นักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและมีความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอิทธิเดช น้อยไม้ (2545, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง นครปฐมบ้านเรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนได้ นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีเจตคติที่ดีต่อจังหวัดนครปฐม มีความรัก และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมพร วงษ์วรรณ (2547, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวไทยพวน จังหวัดปราจีนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ได้หลักสูตรท้องถิ่นที่มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก หลักสูตรมีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้จัดการเรียนการสอนได้ และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

จากผลการวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นหลักสูตรท้องถิ่นที่มีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวของภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองมากยิ่งขึ้น และผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งส่งผลทำให้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น และร่วมกันสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นมรดกอันล้ำค่าในท้องถิ่นของตนให้คงอยู่สืบไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้

1. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถปรับอัตราเวลาเรียน สื่อการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลให้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ได้ เช่น เรื่องมโนราห์ อาจเพิ่มเวลาให้นักเรียนได้ฝึกร้องและรำมากขึ้น เพื่อความพร้อมเพรียงและสวยงาม สื่อการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผล สามารถเพิ่มเติมได้ตามกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้กับนักเรียน เป็นต้น

2. ครูผู้สอนควรปรับสาระการเรียนรู้บางเรื่องให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น เรื่องการติดตายาง การทำมีดกรุงหยัน อาจไม่เหมาะสมกับท้องถิ่นที่ไม่มีการประกอบอาชีพการทำสวนยางและการทำมีดกรุงหยัน เพราะอาจไม่มีแหล่งเรียนรู้หรือบุคลากรที่มีความรู้ในเรื่องการติดตายางและการทำมีดกรุงหยันมาให้นักเรียนได้เรียนรู้ ดังนั้น ควรมีการสำรวจความต้องการของชุมชน เพื่อให้ได้สาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพของชุมชนและความต้องการของผู้เรียนในท้องถิ่นนั้นจริง ๆ

3. การจัดการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงผลงาน เช่น การจัดนิทรรศการแสดงผลงานจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นการเผยแพร่ความรู้จากการศึกษาค้นคว้า เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง

4. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช ในการจัดกิจกรรมควรเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเอง และเรียนรู้จากวิทยากรและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เช่น เรื่องการเล่นของเด็กให้นักเรียนได้ทำของเล่นเด็กขึ้นมาเล่นเอง เรื่องการติดตายาง นักเรียนได้เรียนรู้จากวิทยากรและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และได้ลงมือปฏิบัติเองด้วย ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านอื่น ๆ มาพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นให้หลากหลายมากขึ้น เช่น ด้านศิลปกรรม การแพทย์แผนไทย เป็นต้น

2. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องอื่น ๆ ที่ได้จากการสำรวจ แต่ยังไม่ได้นำมาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในครั้งนี้ เช่น การปลูกต้นไม้บริเวณบ้าน การทำปุ๋ยชีวภาพ กีฬาพื้นบ้าน เป็นต้น

3. ควรมีการทำวิจัยโดยเน้นภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านใดด้านหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อเป็นการศึกษาในเรื่องนั้น ๆ ให้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง เช่น เรื่องการติดตายาง